

Stev. 18 Leto V.
Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izdaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gosnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Navzlic temu, da mednarodna konferenca v Zenevi ni prinesla še nobenih vidnih uspehov, pa vendar zanimanje zanjo ne popušta. Kar smo že zadnjič ugotovili, se vedno bolj odločno uveljavlja: korejski problem prehaja vedno bolj v ozadje, čeprav so doslej na uradnih sejah le o njem govorili, zato pa se s toliko večjo vnemo lotevajo Indokine, res sicer na neuradnih sestankih posameznih diplomato-rov, na večerjih in sprejemih. Toda ta problem je pritegnil splošno pozornost.

Na sedmih sejah ženevske konference sta se v korejskem vprašanju bili dve stališči, od katerih so eno zastopale ZDA in Južna Koreja, drugo pa Kitajska, SZ in Severna Koreja. Navzkriz so si prišli zlasti zaradi izvedbe volitev v Koreji, kajti prva stran zahteva volitve le v severnem delu, druga pa v obeh delih Koreje in to brez nadzorstva tujih sil. Kitajski zunanji minister Ču En Lai je poleg tega sprožil še nesrečno vprašanje ujetnikov, ki je dovolj dolgo mešalo širne korejske gojtanje. Delegati ostalih držav, ki so se zdaj v Zenevi oglašili v korejski razpravi, so se zavzemali za rešitev tega vprašanja v okviru OZN. Vsi skupaj pa niso niti za lasti premanjili razprave z mrtve točke in so tako v torek sklenili, da bodo s Korejo nadaljevali spet na petkovi seji. Zanimivo je, da doslej do tega vprašanja nista zavzeli stališča niti Velika Britanija niti Francija. Menda se njuni delegati pripravljajo bolj za drugi del konference. Ki je zdaj že toliko dozorela, da je v glavnem določeno, katere države bodo sodelovale v razpravi o Indokini.

To nalogo sta odpravila pomočnika francoskega in sovjetskega zunanjega ministra in se sporazumela, da bodo v Zenevi povabili tudi zastopnike Vietnama, Kambodže in Laosa ter Ho Si Minha. Poleg teh bodo seveda o Indokini razpravljali zastopniki Francije, Velike Britanije, ZDA, SZ in Kitajske, mogoče pa tudi — kakor nekateri domnevajo — Indije, Burme in Indonezije. Po dosedanjih ugotovitvah o poteku teh razgovorov je mogoče soditi, da bo ena stran — SZ, Kitajska in Ho Si Minh — zahtevala najprej prekinitev sovražnosti v Indokini, zatem pa šele, mogoče celo na posebni konferenci, razpravo o bodoči politični ureditvi te dežele; ostali udeleženci pa se bodo najprej zavzeli za obratni vrstni red. Tudi tu niso preveč rožnati obeti, toda po splošnih pričakovanjih in napetosti, ki je zavladala sprčo dogodkov v Indokini, svet vendarle pričakuje, da bo ženevska konferenca doprinesla določen pozitiven napredek v tem vprašanju.

Ob robu ženevske konference in okrog nje pa se seveda zgledajo še drugi dogodki. Tako je vzbudil pozornost razmeroma hiter odhod ameriškega zunanjega ministra Dullesa iz Svize. Res je Dulles že pred pričetkom konference napovedal, da se ne bo dolgo mudil v Zenevi, toda marsikoga je začudilo, da se je odpravil v Washington še pred začetkom indokitske razprave. Deloma so to spravljali v zvezo z nesoglasji med njim in predsednikom Eisenhowerjem. Govore namreč o njegovih ločenih stališjih glede na politiko do Indokine. Prišlo je že tako daleč, da so morali v Washingtonu demantirati vesti, da bo Dulles po povratku iz Zeneve odstopil. Eisenhower pa je Dullesu pisal, da ena izmed njegovih izjav v zvezi z Indokino ne pomeni spremembe politike ZDA do te dežele. Kakšna so ozadja vsega tega do zdaj še ni jasno. Dovolj je tudi ni jasno, kako daleč sega nesoglasja med ZDA in Veliko Britanijo v prav istem vprašanju. Londonska vlada bo menda res vztrajala pri izjavi, ki jo je dal njen predsednik Churchill, da bo Velika Britanija šele po ženevski konferenci določila svoje stališče do morebitnega vmešavanja v indokitsko vojno. Washington in — kot vse kaže — posebno Dulles pa se glede tega vse bolj mudijo. In navsezadnje imajo tudi v Parizu precejšnje težave, ker so v skupščini zelo deljena mnenja o politiki do Daljnega vzhoda. Nekateri stranke so hoteli takojšen sestanek skupščine, toda končno so to le odložili, ker se boje vladne krize, kar bi precej nerodno vplivalo na ženevsko konferenco.

Letos za 14% večji narodni dohodek na Kočevskem

Pod predsedstvom predsednika OLO Janeza Pirnata sta 22. in 23. aprila zasedala oba zbora okrajnega ljudskega odbora Kočevje. Prisostvoval je tudi sekretar OK ZKS Jože Klarčič.

Po nekaterih pripombah, ki jih je dal predsednik okrajnega gospodarskega sveta Jože Košir k osnutku družbenega plana in proračuna, so ljudski odborniki začeli razpravljati o posameznih postavkah.

SKUPNI DRUŽBENI PROIZVOD IN NARODNI DOHODEK

Skupni družbeni proizvod za leto 1954 je predviden za 2 milijardi 189 milijonov. To je 69.453 din na prebivalca (lani 61.985 din). Narodni dohodek je pa preračunan na 1 milijardo 934 milijone — 14 odstotkov več v primeru z lanskim. Na enega prebivalca bo prišlo narodnega dohodka 61.713 din.

Če primerjamo družbeni proizvod in narodni dohodek za letošnje leto z lanskim, vidimo, da je precej višji, predvsem zaradi tega, ker bo letos zelo porasla gradbeno dejavnost — za 103 odstotke v primeru z lanskim.

Za realizacijo narodnega dohodka bodo največ pripomogla večja podjetja: rudnik Kočevje, LIP Kočevje, LIP Ribnica, Tekstilna Kočevje itd. Pozabiti ne smemo tudi velikega dohodka gozdov, ki bodo dali vključno zmanjšani sežnji, zato pa racionalnejši obdelavi, svoj delež skupnosti.

LESNA INDUSTRIJA IN KMETIJSTVO

Glede lesne industrije moramo omeniti, da se je doslej premalo storilo za razvoj lesne predelovalne industrije in premalo pomagalo razvoju hišne obrti. Domača obrt bo, na nepopolnih podatkih, nad 100 milijonov dohodka letno. Letos je za opremo in obrate lesno predelovalne industrije v Kočevju, Sodražici in Loškem potoku določenih 120 milijonov.

Precej je lani napredovalo kmetijstvo. Novi poljedelski stroji so pomagali uspešneje obdelati zemljo, s tem pa so povečali hektarski donos. Velik napredek so dosegla zlasti državna kmetijska posestva, ki zavzemajo skoraj polovico kmetijske proizvodnje na Kočevskem. Močno se je razvila živinoreja; molznost krav se je povečala povprečno za 35 odstotkov. Narodni dohodek iz kmetijstva se bo v primeru z lanskim zvišal za 19 odstotkov.

INVESTICIJE

Za kovinsko delavnico v Kočevju je določen letos 21 milijonov, za kemsko tovarno 90 milijonov, za razširitev opekarne v Ribnici 60 milijonov, za predelovalno lesno industrijo v Kočevju 80, v Sodražici 25 in v Ribnici 15 milijonov dinarjev.

Za negospodarske investicije: ureditev jezov na Rini 20 milijonov, vodovod v Stari cerkvi 25 in vodovod v Ribnici 4 milijone dinarjev. Investicije bodo črpane iz republiškega sklada 80 milijonov, iz pomoči LRS gospodarsko zaostlim krajem 160 milijonov, iz rep. proračuna 10 milijonov, iz okrajnega kreditnega sklada 12 milijonov; gospodarske organizacije bodo prispevale 122, iz okrajnega proračuna pa 50 milijonov dinarjev.

OKRAJNI PRORACUN

Okrajni proračun za 1954 znaša 220 milijonov dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. Ostane še odprto vprašanje primanjkljaja za socialno zavarovanje (24 milijonov). Proračun je za 25 odstotkov višji od lanskega.

Iz okrajnega proračuna bo šlo za kulturno prosvetne namene okrog 57 milijonov, za soc. skrbstvo in ljudsko zdravje pa 51 milijonov. Precejšnje so postavke za šolstvo, dijaške domove, učila itd. Za novo šolo v Dolenji vasi je določenih 1 milijon dinarjev, za Dom ome- moglih 5 milijonov, zdravstvenemu domu v Kočevju 6 milijonov.

Občinski LO Kočevje, Kočevska reka, Draga, Mozelj in Oslinica dobijo dotacij v skupnem znesku 12 milijonov 242.000 dinarjev.

Za dvig kmetijstva, živinoreje in sadjarstva je namenjena podpora 6 milijonov 910.000 d.n. Letošnji družbeni proizvod, narodni dohodek ter okrajni proračun pričajo, da Kočevska naglo raste in napreduje na vseh poljih gospodarske dejavnosti, industrijske in kmetijske.

Družbeni plan in okrajni proračun sta bila z nebstvenimi spremembami sprejeta soglasno. Karel Oražem

Dolenjski list ni praznik na Muljavi

110-letnica rojstva JOSIPA JURČIČA

Štiri slovenske vasice med Grosupljami, Ribnico, Stično in Izvirom Krke — Rašica, Retje, Muljava, Podsmreka — so dale štiri velike moze slovenske kulture, kvartet slovenske besede: tvorca našega knjižnega jezika in očeta naše književnosti Primož Trubarja, velikega kritika in slovstvenika, pisca nesmrtnega Martina Krpana, Frana Levstika, pesnika in esejista Josa Stritarja ter našega največjega ljudskega pripovednika Josipa Jurčiča, čigar slavni Deseti

brat je še vedno vzor našega najboljšega romana. Pripovednik, najboljši ljudski pripovednik, nosi Jurčič po vsej pravici. Vzoren način pripovedovanja in življenja v ljudsko dušo ne samo v Desetem bratu, ampak tudi v Juriju Kozjaku, Domnu in v drugih njegovih številnih povestih in zgodbah, cela vrsta izvirnih, živih likov in tipov (spominimo se samo Krjavljaja), to so posebne vrednote, zaradi katerih je Jurčič postal ne samo klasik naše književnosti,

temveč je tudi vsa desetletja ostal in bo še dolgo ostal pripovednik, ki ga ljudstvo vedno rado vzame v roke in prebira. Cas preseje in izbira; marsikaj slavno ime hitro zatone v pozabo, ždi v kotih, knjižnic, kvečjemu ga omeni še literarna zgodovina, so pa nekateri, ki zaradi svojih ne samo časovnih vrednot ostanejo kot neuvencilni sad, ostanejo živi. Naš veliki rojak z Muljave je med njimi. »Živi Jurčič.«

Sredi vojne vihrje, sredi trpljenja, borb in zmag slovenskega naroda je bila 1944 minila 100-letnica Jurčičevega rojstva. Slovenski narod tega jubileja ni mogel praznovati tako, kot bi bil rad in kot je pisec Desetega brata zaslužil. Naše vseljudsko gibanje — Osvobodilna fronta je pa vendar na njegovi rojstni hiši vzdala spominsko ploščo s posvetilom:

»Za 100 let, za čas, ki gre mimo, tebi, ki kmet si iz naš in naš sin, med delom in bojem gradimo, v pomladi tik pred svobodo v spomin.«

OF — Slovenskega naroda. In zgodil se je sramotni, narodni in kulturni škandal: izdajalci svojega ljudstva, domobranci, so ploščo ukradli in razbili.

110-letnico Jurčičevega rojstva praznujemo v svobodi. Slovensko, zlasti dolenjsko ljudstvo bo častno in spoštljivo proslavilo spominski jubilej svojega velikega sina, pisatelja, javnega delavca in borca za pravice slovenskega naroda v jarmu avstro-ogrske monarhije. Spet bodo vzdali spominsko ploščo z istim besedilom kot leta 1944, hkrati bo pa v njegovi rojstni hiši odprt tudi majhen muzej.

Glavna slovesnost bo na Muljavi 9. maja, že ves teden prej bo pa imela muljavska mladina, zbrana v kulturno-umetniškem društvu »Josip Jurčiča«, kulturne prireditve: igrali bodo »Domana«, imeli pevski ter folklorne nastope itd.

Josip Jurčič je žlahtna dragotina naše kulture, eden vo-

gelnih kamnov slovenske književnosti. 110-letnica njegovega rojstva je praznik vsega slovenskega ljudstva, še posebej je pa praznik Dolenjcev. Kajti Jurčič je po vsem svojem človeškim bistvu in po svojem književnem delu tako naš, kot malokateri sin, ki ga je rodila Dolenjska. Muljava naj bo zlasti v teh slovenskih dneh kraj, kamor bo mo šli s ponosom počastiti spomin velikega pripovednika dolenjske zemlje in dolenjskega človeka.

V Trebnjem bodo na občinski praznik odkrili spomenik padlim borcem

Občina Trebnje se že dalj časa pripravlja na svoj praznik. To bo prvi občinski praznik v Trebnjem, ki bo združen z velikim manifestacijskim zborovanjem in odkritjem spomenika padlim borcem in žrtvam fašizma, ki ga gradi ZB.

kljubovati zmagovitemu pohodu brigad in je bila po dvodnevi ogorčeni borbi razbita in se ni mogla nato več obdržati.

Občinski odbor ZB si je zadal veliko nalogo, da uredi nov park in postavi spomenik vsem borcem občine, ki so žrtvovali

ki je s prostovoljno ekipo zbrala skoraj 400.000 dinarjev. Vsi člani so s svojim delom vzgled ostalim organizacijam. Najpogostejši invalidi so Prosenik Ladko, Murn'Pepeca in Smuk Edo, ki so bili glavni organizatorji prostovoljne akcije nabiranja lesa za prispevek spomeniku. Člani množičnih organizacij SZDL, ZK, Ljudske mladine in Ljudske milice tekmujejo, kdo bo naredil več.

Posebno je uspela akcija cestarjev, ki jo je organiziral Mežnaršič Gustelj, ki je sam tudi vedno med prvimi pri delu.

67 voznikov je z udarniškim delom in voznjajmi prepeljal velike količine materiala, ki je bil pri gradnji potreben. Največ vožen je napravil Zupančič Jože iz Trebnja.

Trebnje. Tudi kolektiv nižje gimnazije v Trebnjem se je odzval delovni akciji. Partizanska mati Blažetič Marija in njen mož, ki sta izgubila v NOB dva sinova, prav tako kot tedaj tudi danes nista pomisljala in sta dala edino smreko, ki sta jo še imela. Kljub visoki starosti, saj sta oba preko 70 let, sta jo sama posekala in pripeljala za spomenik.

Občinski ljudski odbor je med drugim poskrbel tudi za zunanje lice kraja, tako da bodo za praznik vse hiše prebeljene.

Na predvečer praznika bo v domu Ljudske prosvete svečana akademija. Na sam praznik bo dopoldne manifestacijsko zborovanje in odkritje spomenika s kratkim kulturnim programom. Društvo Partizan bo dopoldne priredilo vrsto športnih tekmovalij in prireditev. V teh dneh bo v Trebnjem gostoval tudi Učiteljski pevski zbor iz Novega mesta.

V Trebnjem in v vsej občini se ljudje zavedajo velikega političnega pomena tega dne, ko bo občina prvič praznovala svoj praznik. Mnogo je bilo o tem živahnih razgovorov na sestankih SZDL in občani s ponosom gledajo na gradnjo, ki hitro napreduje.

Pogled na Trebnje

Maja 1942. je bil v neposredni bližini Trebnjega osnovan I. Dolenjski odred, maja 1944 pa je okupator poskušal vzpostaviti v Trebnjem svojo postojanko, ki pa ni mogla dolgo

življenje za svobodo. Park in spomenik bosta v okras Trebnja, ki želi zgraditi za park-kompleks gimnazije.

Velik delež je k spomeniku prispevala ZVVI v Trebnjem.

Z zveznim poslancem med belokranjskimi delavci

Av gust Jazbinšek, ljudski poslanec Zveznega sveta proizvajalcev za naše tri okraje, porabi veliko časa, ko obiskuje podjetja in kolektive, da spozna njihove probleme. To je naporno in odgovorno delo, vendar potrebno, kajti le tako bo kot ljudski poslanec lahko tista trdna in in koristna povezava med podjetji in zvezno ljudsko skupščino.

Obisk v »Belsadu«

Bil je lep apriliški dan, ko me je Avgust Jazbinšek povabil s seboj na prvo zasedanje novega delavskega sveta rudnika rjavega premoga v Kanizariči. Zasedanje je bilo ob treh popoldnih in ker je bil še čas sva zavila na obisk v Belsad. Vršilec dolžnosti direktorja tov. Kump je bil obiska zveznega poslanca zelo vesel, saj ima tovarna zelo polno zaved, o katerih je lahko poslancu neposredno

poročal. Predvsem bi radi povečali proizvodnjo, obratnega kredita pa imajo še manj ko lani. Najprej bi začeli s kisarino, še bolj donosna bi pa bila zganjarna. »Kajti to, kar sedaj počnemo s sadjem je prava gospodarska sabotaža«, je dejal tov. Kump. »Pri predelavi gre ves alkohol v zrak in sadje

jo za malinov sok, malin je pa iz leta v leto manj. Tega soka bi lahko prodali na sto in sto vagonov, pa ga nimamo. Doslej so odkupili malin največ pet ton v enem letu. Strokovnega kadra tudi pogostoma omejevala tovarna še sploh ni imela, inženirja so pa dobili šele v zadnjem času. Proizvodnja v taki živilski industriji zahteva popolno poznavanje dela in najsikrnejšo vestnost. Posamezni člani delavskega sveta se zanimajo za delavsko samoupravljanje, dokaj pa je tudi še takih, ki niso odvisni le od zaslužka v tovarni, temveč imajo še svoj kos zemlje. Pri teh je zavest precej šibka, gre jim predvsem za zaslužek. Večina kolektiva si pa le prizadeva, da tovarna navzlic raznim težavam napreduje. Nova stavba za kovinarsko in sodarsko delavnico je lani zrastle iz tal, letos pa bo, tako upajo, dokončana.

Av gust Jazbinšek, ljudski poslanec Zveznega sveta proizvajalcev

ni tako izkoriščeno kot bi moralo biti in bi lahko bilo. Delavski svet o tem veliko razpravlja.

Hudo jih stiska tudi amortizacija; plačujejo jo celo leto za polno zmogljivost obrata, čeprav je podjetje bolj sezonskega ustroja. Stroji so stari in izrabljeni, zato je proizvodnja dražja, kakor bi bila z modernimi stroji. Zastopnik iz Zagreba je prav med razgovorom sporočil: »Čeprav so naši izdelki dražji, jih bom prodal, le kvaliteta naj bo kot lani. Podjetje se torej uveljavlja na tržišču samo z dobro kvaliteto in kolektiv si prizadeva, da jo čim bolj izboljša. Največ naročil ima-

Kolektiv rudnika je dobro izbral

Člani novoizvoljenega sveta rudnika Kanizariče so bili že vsi zbrani v sejni dvorani. Sestnajst so jih bili izvolili na zadnjih volitvah. Največ glasov je dobil mladi jamski nadzornik Jože Požek, ke ga imajo vsi radi in mu zaupajo. Za predsednika so izvolili Janka Horvata, dosedanjega predsednika upravnega od-

V sredo 12. maja ob 19.30 v Domu ljudske prosvete

Občni zbor

Muzejskega društva Novo mesto
O vlogi in nalogi muzejev bo govoril Franjo Baš, filme Novega mesta in okolice bo predvajal Božidar Jakac. Vstopnine ni. Novomeščani, pridite v čim večjem številu!

Vreme

za čas od 8. do 16. maja
Okrog 10. in 13. maja se bo povečala oblačnost. Ostale dni bo lepo vreme s pogostimi nevihtami.

Pomagajmo tuberkuloznim bolnikom!

V bivši Jugoslaviji je obstojala »Protituberkulozna liga«, ki je imela takrat velike naloge. Na Dolenjskem ni bilo nobenega stalnega dispanzerja. Specialista, ki je hodil vsak teden enkrat v Novo mesto, je morala pračati Liga. Čim je hotel iti, tuberkulozni bolnik v bolnico ali zdravilišče, je moral plačati sam. Kaj pa danes? Vse to je prevzela nase država. Samo na Dolenjskem imamo 4 protituberkulozne dispanzerje in bolnišnico z 92 posteljami. V bolnišnici in dispanzerju so pregledi in zdravljenja zastoj.

Toda s tem, ko je prevzela država tako veliko breme, pa vendar niso prenehale naloge protituberkuloznih sekcij RK. Sekcije morajo omogočati bolnikom, ki nimajo sredstev, normalno zdravljenje in dispanzerju, dati podporo socialno ogroženim bolnikom in njihovim družinam, omogočiti asanacije in zboljšanje njihovih stanovanj ter posredovati okrevanim ponovno zaposlitev.

Za vse to pa mora imeti protituberkulozna sekcija denar, ki ga dobi v vsakoletnem protituberkuloznem tednu in dotacijami pod-

jetij in ustanov. Na tem mestu se mora TBC sekcija v Novem mestu zahvaliti za podporo v letu 1953: Mestni občini, podjetju »Krki«, »Rogus«, »Izbiric«, »Industriji perila«, »Klavnic in mesa-riji« in Zadrugi zvezi, z željo, da bi nam tudi druga večja podjetja priskočila na pomoč in ne odklanjala naših prošnji.

S tem denarjem je TBC sekcija izplačevala socialno šibkim potne stroške in kosilo ob prihod na zdravljenje oziroma na pregled v dispanzerje. Dajali smo podpore v hrani in omogočili nabavo zdravil. Za vse to je bilo izdano okrog 40.000 dinarjev. TBC bolnišnici v Novem mestu smo kupili radio aparat »Savica«. Tako smo omogočili onim, ki bivajo več mesecev v bolnišnici, vsaj malo zabave.

Od glavnega odbora RK pa smo prejeli veliko oblačil in drugega materiala in ga razdelili med TBC bolne in njihove družine. Naj navedemo samo glavno. Razdelili smo 8 postelj, 7 žimnic, 10 odej, 38 rjuh, 89 kosov raznega perila, 22 hlač, 6 plaščev.

Razdeljenega je bilo 280 k milica v prahu, 122 kg maščob in

2300 multivitaminov. Vsaka pomoč se daje na podlagi preverjenih prošnji ali po odobritvi protituberkulozne patronažne službe.

Naprošamo vsa podjetja in ustanove, da bi imeli do zaposlenih okrevanih bolnikov, kakor tudi za ponovno sprejemanje le-teh v službe, boljši odnos. Če država žrtvuje ogromne vsote denarja, da spravi po večmesečnem ali letnem zdravljenju bolnika v stanje lahke zaposlitve, ali naj bo podjetje tisto, ki zaradi neuvidečnosti spet uniči zdrave in denar za bolnika? pomoč z odprtim srcem. Zavedajmo se, da bo tudi najmanjša pomoč dobrodošla, saj je namenjena najpožrebnejšim, ki si želijo zdravja!

NOVOMEŠČANI! Udeležite se polnoštevno koncerta pevskega zbora in orkestra »D Dušan Jerab, ki bo 10. maja ob 20. uri v Domu ljudske prosvete! Ves do- bušek je namenjen Protituberkulozni sekciji Rdečega križa.

Vsi, ki bodo tudi letos na kakršenkoli način podprli borbo proti tuberkulozi, naj prispevajo

Za lepoto in zdravje samo krema

SOLEA

proizvod tovarne »ZLATOROG« — Maribor

Krepak porast zadružne misli v novomeškem okraju

Doslej najboljši letni občni zbor Okrajne zadružne zveze - Kmetje vedno bolj spoznavajo koristi zadrugaštva - Lani so zadruga ustvarile nad 46 milijonov dobička - Največ je zanimanja za napredno živinorejo

Že sama udeležba na III. rednem letnem občnem zboru Okrajne zadružne zveze v Novem mestu 28. aprila je pokazala, da zadružniki vedno bolj spoznavajo, da ima zadružništvo pri dvigavanju kmetijske proizvodnje odločilno vlogo. Med gosti je bil tudi zvezni ljudski poslanec tovariš ing. Jože Levstik.

Da je zanimanje kmetijskih proizvajalcev za kmetijsko zadružništvo vedno večje, je pokazala že udeležba na občnih zborskih posameznih KZ, saj je bilo potrebno med 34 KZ v okraju samo v Smarjeti dvakrat sklicati občni zbor in še to največ zaradi slabega obveščanja.

Obširno in izčrpno poročilo predsednika OZZ tovariša Toneta Pirca je zajelo vso zadružno delovanje v lanskem letu. V okraju je sedaj 34 splošnih kmetijskih zadrug, ki imajo skupno 8.227

bre rezultate. Povprečna mlečnost krav v okraju je 1.300 litrov, povprečna molznost krav v rodovniku pa nad 2.000 litrov, na državnem posestvu na Grmu celo 3.039 litrov.

V okraju je bilo lani odkapljenega nad 900.000 litrov mleka. Poudarjeno je bilo, da je treba mlečno kontrolo razširiti in dvigniti mlečnost krav v okraju vsaj na povprečnih 2.000 litrov, da bo dovolj mleka za novo tovarno v Novem mestu. Slabost živinorejskih odsekov dosedaj je bila, da so skrbeli samo za selekcijo, premalo pa so se brigali za boljše krmno bazo. Letos bodo živinorejski odseki razvili svojo dejavnost tudi v tej smeri, kajti tudi pri dobri pasmi velja staro pravilo, da krava pri gobcu molze.

Polaganje se uveljavlja pri KZ tudi hranilni odseki,

izkusih so ti pododbori dosegli višji hektarski donos: pri pšenici za 43 procent, pri krompirju pa celo 110 procentov. Močno so se okrepili tudi strojni odseki, prav tako pa so sadrski odseki napravili velik korak naprej. Tem odsekom predvsem primanjkuje škroplilnic za uspešnejšo borbo proti sadnim škodljivcem.

Kmetkemu proizvajalcu več izobrazbe!

V razpravi na poročilo so delegati predvsem poudarili potrebo po izobrazbi kmetkega človeka. Delegat KZ Sentrupert Maks Kurent je izrazil željo, da naj bi bili sadrski tečaji ne samo v Novem mestu, pač pa tudi v vseh večjih središčih, da bi bili tako dostopni čim večjemu številu zadružnikov. Poudaril je tudi, da je treba uvesti obvezno kmetijsko nadaljevalno šolanje kmetke mladine. Preteklo zimo so bili v okraju trije enotedenski tečaji, katere je obiskovalo 78 tečajnikov, osem kmetijsko nadaljevalnih šol pa 163 tečajnikov. Bilo je tudi 89 strokovnih predavanj iz kmetijstva. Teh predavanj se je udeležilo nad 3000 kmetovalcev. Zelo uspešni so bili tudi eno, dva in tridnevni tečaji s praktičnim poukom. Potrebno po večji izobrazbi kmetkega človeka so utemeljevali na splošno vsi delegati, zlasti pa delegatke. Zadejajo se, da brez znanja tudi v kmetijstvu ni napredka.

Veliko so delegati razpravljali še o težavah zadrug z obratnimi krediti. Marsikje ovirajo redno poslovanje. Pritoževali so se nad previsokimi cenami osnovnih sredstev. Delegat KZ Velika Loka je navedel primer, ki je bila pri njih šupa, ki je dejansko stala 92.000 din, ocenjena na 400.000 din.

Zdravo gledanje na vlogo zadružništva pri pospeševanju kmetijstva kaže tudi razdelitev lanskega dobička. Od skupnih 46 milijonov din so občni zborski posamezniki zadrug v okraju dodelili za investicije (gradnje) 49 pro-

centov, za obratna sredstva 35 procentov, za dvig kmetijske proizvodnje 12 procentov, medtem ko so za razdelitev med člane dodelili samo 4 procenta. Kot je poudaril tovariš ing. Levstik, je to zelo pametno naložen denar, ki bo prinašal korist tako zadružnikom kot skupnosti.

Demokratizacija v zadružništvu je pokazala že dosedaj prav dobre rezultate za krepitve zadružne misli. Navzlic nekaterim pomanjkljivostim kmetje danes povsem drugače gledajo na zadružništvo in se ga vedno bolj oprijemljejo. Iz zadrug bo potrebno čimprej odstraniti te tiste negativne pojave malomarnega in nepoštenega poslovanja posameznih uslužbencev, ki zbujaajo nezaupevanje v kmetijsko misel. Zlasti je treba dati poudarka razvoju in krepitvi pospeševalnih odsekov. Novi upravni odbor OZZ, ki so ga izvolili na občnem zboru bo prav gotovo imel v plodni razpravi obnega zbora najboljšo osnovo za svoje delo.

P.R.

Z ZVEZIM POSLANCEM MED BELOKRANJSKIMI DELAVCI

(Nadaljevanje s prve strani)

Vsi člani prejšnjega sveta, kar priča o zaupanju kolektivne in je priznanje za dosedanje delo.

Letos so takoj spočetka začeli boj za izpolnjevanje proizvodnih nalog. V prvem četrtletju so presegli vsi člani prejšnjega sveta proizvodnjo za 16 procentov, čeprav je letošnja zadolžitev višja od lanske. Takega uspeha po vojni v tem rudniku še niso bili dosegli. Delajo tudi ob nedeljah, če je treba. Boj za večjo proizvodnjo in kvaliteto bodo nadaljevali, je sklep celotnega kolektiva. Človek obkuduje člane delavskega sveta, v katerem so mlad nadzornik, šofer, strojnik in kopar, ki že 25 let vihtijo rovnice globoko pod zemljo in prehodi na dan 900 stopnic v jamo in iz jame; obkuduje namreč njihovo izredno vestnost in čut odgovornosti, ko razpravlja o problemih rudnika. Šofer tovornega avtomobila je poudaril, da je treba zvišati odstotek kosovca, s čimer so se vsi strinjali. Znižati je pa še treba odstotek vlage in

pepela. Star kopač je pojasnil, da bodo to lahko dosegli, ker bodo sedaj odkopavali tretji sloj. Z večjim čutom odgovornosti je mogoče zboljšati tudi delo na separaciji.

V načrtu imajo povečanje rudnika in modernizacijo naprav, za kar so dobili 45 milijonov dinarjev investicij. Delavski svet sodi, da mora- jo nujno dobiti rudarskega inženirja, ki bo vodil delo za povečanje proizvodnje.

V novi upravni odbor so izvolili Požeka, Kocjana, Perušiča, Jamnikarja in Bajuka, odbor si je pa izvolil za predsednika Jožeta Požeka, ki je tudi sekretar OPC v podjetju. Predsednik upravnega odbora je pozval vse k še večji delovni disciplini in poudaril, da se v polni meri zavedajo svoje odgovornosti do kolektiva in družbe. Napeli bodo vse sile, da bo rudnik uspeval in napredoval, kot imajo v načrtu. Letos bo minilo 10 let, odkar so med NOB trbovali, ski rudarji s pomočjo domačinov obnovili kanizarski rudnik, ki je poslej dajal

premog za vojaške in civilne potrebe na osvobojenem ozemlju. Ta zgodovinski dogodek bo kolektiv proslavil kar najbolj slovesno. V civilni bolnišnici, ki je bila v njihovem posloppu med vojno, je izdihnil komandant NOV in POS Stane Rozman, zato mu bodo vzdali spominsko ploščo.

Vse razprave, predlogi in sklepi zasedanja delavskega sveta so pričali o visoki razvitem čutu odgovornosti do delavskega upravljanja podjetja in o dobrem poznavanju bistva vseh problemov rudnika, kar je potrdil tudi zvezni ljudski poslanec Jazbinšek in ostali gostje, ki so prisostvovali temu zasedanju delavskega sveta v Kanižarici.

Peter Romančič

Sadrarji in vinogradniki — ali poznate svoj list?

Kmetovalec, ki hoče biti napreden in si pridobiti iz svojega dela čimveč koristi zase in za skupnost, mora umno kmetovati, to se pravi, okoliščati se mora z vsemi izkušnjami in doseganji sodobne znanosti, ki prav tako kot drugim, posega na vsa področja kmetovanja. Raznovrstni inštituti po svetu in pri nas si prizadevajo čimbolj modernizirati vse kmetijske panoge, jih storiti čimbolj donosne, hkrati z olajšanjem težkega kmetkega dela. Cedenje več imamo kmetijskih strokovnjakov, strokovnih knjig in revij za naše kmetovalce. List, brez katerega bi ne smel biti zlasti noben kmetovalec in vinogradnik na Dolenjskem, je Sadržarstvo, vinarstvo in vrtnarstvo, ki ga že šesto leto izdaja »Kmetka knjiga«. Saj je prav sadrjarstvo pri nas treba povzdigniti, požalovati pa tudi naše vinske gorice. Naj omenimo še zadnjo, tretjo številko Sadržarstva, vinarstva in vrtnarstva, ki ima polno važnih in zanimivih člankov, opremljenih s številnimi slikami na primer: O angleških sadnih sortah, Misli ob sajenju sadnega drevesja, Terase v sadrjarstvu, Vinogradni rajoni in okoliš LRS (zanimivo tabelo trsnih izborov za posamezne okoliše in vinogradniško karto LRS). Kvalitetni ključ ameriških podlag, o pridelovanju regrata na naših vrtovih, o okrasnih grmičih, poročila iz različnih krajev in podobno. Skratka, bogata in koristna vsebina, ki ta list čema dovolj priporoča.

Naj omenimo še, da je celotna naročnina (za 12 št.) samo 250 dinarjev. Kdor Sadržarstvo, vinarstvo in vrtnarstvo še nima, naj ga naroči pri »Kmetki knjigi«, Ljubljana, Miklošičeva c. 6, ali pri svoji kmetijski zadrugi.

Petdnevno posvetovanje mladinskih voditeljev kočevskega okraja

V Kočevju je bil končan petdnevni mladinski seminar za člane OK LMS, sekretarje in predsestnike občinskih komitejev.

Na seminarju so predavali predsednik CK LMS Tine Remškar, članica CK LMS Milena Bokše, sekretar OK ZKS Jože Klarič in predsednik OLO Janez Pirnat.

Analiza dela mladine na Kočevskem v minulem letu je pokazala, da je bil dosežen velik napredek. V organizacijo je bilo na novo sprejetih nad 700 mladincev, ustanovljeni so bili novi aktivni mladinci, ki po krepko razvilo svoje dejavnosti v kulturnih, fizikalnih, gasilskih in drugih društvih. Največ uspeha je mladina pokazala v fizikalni, ki je na Kočevskem postala prava mladinska manifestacija. Mladina je poslegla tudi v reševanju širših družbenih vprašanj, manj pa je bilo storjenega na idejno političnem področju.

Naloge naše organizacije ni mogoče ločiti od cilja naše družbe, je v svojem predavanju dejal predsednik Remškar. Če je danes v središču vseh prizadevanj borba za čim več zavestni ljudi, da bi se dvig uspešneje uveljavila načela samoupravljanja in sploh socialistične demokracije, velja to predvsem za mladega človeka. Pri graditvi socializma so v zaostanku zlasti na podeželju, zato je treba v letošnjem letu več storiti za vaško mladino. V nekaterih aktivnih je vse premalo borbe za lik mladine, za njegovo sposobnost in poštenost. Marsikje se sestanki ukvarjajo s preveč

brezkonkretnimi vprašanji ali pa jemljejo razna vprašanja preveč na splošno. Naloga in moč mladinske organizacije je, da krepki disciplino, da utrjuje odnos do dela in zavest svojih članov. Dolžnost ostalih organizacij pa je, da mladini pomagajo skrbeti za mladega človeka in ga vzgajati.

O delu kmetke mladine je govorila Milena Bokše. Ker je polovico celotne površine zemlje last socialističnega sektorja, bi morali odgovorni ljudje več storiti, da bi se mladega človeka navajali na pravilni odnos do dela in družbene imovine. Ker je kočevski okraj pretežno kmetijski, je treba nujno premisliti, ali ne bi ustanovili nižje kmetijske šole. Predlog tov. Milene so podprli vsi udeleženci seminarja, saj je taka šola res potrebna in bi bila tudi izredno koristna.

O nekaterih napačnih pojmovanjih ljudske demokracije je udeležencem govoril sekretar OK ZKS tov. Klarič. O delavskem samoupravljanju in o gospodarskih vprašanjih s posebnim ozrom na kočevski okraj pa predsednik OLO tov. Pirnat.

V pogovorih s tovariši predavatelji so mladinski vodje pretresali vprašanja s svojega področja. Ponekod imajo tuden odnos do mladinske organizacije. V dobropolski občini

je mladina prosila kmetijsko zadrugo, da naj ji odstopi kulturni dom, v katerem je skladišče umetnih gnojil, toda zadružniki so odgovorili, da je dom mladini nepotreben in ga ne dajo. Ker je mladina odločno vztrajala, so zadružniki sklenili, da bodo dom spremnili v valjčni milin.

Mladina na področju kočevske občine se pripravila na občinski mladinski teden, ki bo v maju.

Vprašanje nezaposlene mladine, o kateri je razpravljalo III. plenum CK LMS, bo na Kočevskem mogoče rešiti le v tesnem sodelovanju gospodarskih podjetij ter družbenih in političnih organizacij. Gre zlasti za zaposlitev partizanov, ki nimajo dovolj šolske izobrazbe niti kvalifikacije. V Kočevju je v ta namen ustanovljena dopolnilna šola, kjer naj bi mladinci, stari že po 18 in 19 let, dobili osnovno šolsko izobrazbo.

Seminar je bil zelo živahen in uspešen. Vrh tega, da so razpravljali o vprašanjih dela mladinske organizacije na vsi, je koristen tudi v tem, da so se mladi voditelji medseboj spoznali in izmenjali svoje izkušnje.

Na koncu so se pogovorili še o slovensko-hrvaškem festivalu, ki bo junaja v Kopru.

Drago Debeljak

Naročnikom Dolenjskega lista!

Kakor za dnevne časnike bodo tudi za naš teden od maja 1954 dalje pobirali naročnino v LRS p l s m o n o e. Prvič se bodo oglašili pri naših naročnikih še ta mesec, z zeleno tiskanimi polonizami. Pobrali bodo tekočo naročnino za letošnje PRVO POLLETJE, pri zaostankarjih tudi zaostale dolžne zneske iz leta 1953. Vsakemu naročniku bomo na hrbtni srednji del poloniz napisali, koliko dolguje na doslej zapadli naročnini. Polletna naročnina za 1954 znaša 240 din.

Vse naročnike, ki so v zaostanku za naročnino, vljudo prosimo, da olajšajo poštlim uslužbencem njihovo delo in da jim brez oklevanja vplačajo dolžno naročnino. Podprite pismoeno pri njihovem odgovornem delu z vlnudnostjo in razumevanjem. Izpolnite svojo dolžnost do lista, ki redno prihaja v vaš dom.

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

glavnih in 1.239 družinskih članov, kar pomeni, da je v okraju nad 70 procentov kmetijskih gospodarstev vseh jih v zadruga. Skupno so imeli lani vsi zadružni odseki nad 900 milijonov din prometa, od tega nad 46 milijonov čistega dobička. Izgubo izkazujejo samo KZ Smarjeta in Otočec. Skupni primanjkljaj v vseh zadrugah znaša 4.391.000 din, od tega odpade na primanjkljaj zaradi malomarnega poslovanja 2.600.000 din. Kriminal v KZ pada in se ugotovljeni primanjkljaj nanaša predvsem na prejšnja leta. 23 KZ dosedaj še ni bilo revizijsko pregledanih.

Med pospeševalnimi odseki so najboljši živinorejski

Ceprav je težišče poslovanja KZ še vedno v trgovanju, se vendar vedno bolj uveljavljajo in razvijajo tudi posamezni pospeševalni odseki, predvsem po zaslugi naprednih zadružnikov. Najboljši porast kažejo živinorejski odseki, katerih je sedaj v okraju 20. Ti odseki imajo v rodovniku 1.597 glav goveje živine, od katere je bilo lani vpisanih 379 krav. Molzna kontrola zajema že 673 krav in že kaže prve do-

kar kaže na večje zaupanje zadružnikov do zadruga. Največ vlagateljev ima hranilni odsek KZ Sentjerne. Vseh hranilnih odsekov je sedaj 27, skupne vloge pa so lani dosegle vsoto 3.676.000 din.

Semenska služba se pri KZ počasi razvija. Dosedaj je v okraju 9 pododborov. Najboljša sta v Mokronogu in Sentrupertu, katera vodijo zadružnice. Ze pri prvih po-

ŽIVAHNO DELO V STRAŽI

V prvi polovici aprila sta bila v Straži dva važna zbora. Devetega aprila je bil občni zbor Rdečega križa, na katerem je bilo navzočih nad 300 članov s področja občine Straža. Vodil ga je Stok Albin, kot predsednik delovnega predsestva. Od članov okrajnega odbora sta bila na zboru dr. Hočevar in prof. Zobeč, ki sta v svojih govorih orisala delo Rdečega križa pri zatiranju bolezni, asanaciji vasi, prvi pomoči pri nezgodah in v borbi proti našemu najhujšemu sovražniku — pijančevanju.

Novi odbor, v katerem je 11 članov, si je zadal velike naloge in upamo, da jih bo s svojim predsednikom Strumbelj Martinom na čelu tudi častno izpolnil.

Strinjanega aprila pa je bil izredni občni zbor kmetijske zadruge za izvolitev novega upravnega odbora. Občni zbor je vodil Strumbelj Martin. Člani zadruga,

ki jih je 290, so izvolili nov, devet članski upravni odbor. V odbor so izvolili ljudi, za katere vedo, da bodo krepko vodili zadrugo in izpolnili naloge, ki zadrugo še čakajo. Posebno veliko truda bodo morali vložiti v dograditev zadružnega doma in vodovoda, predvsem pa skrbeti za dvig kmetijstva in asanacijo vasi.

Od lanskega dobička zadruga so člani dodelili 1.100.000 din za druge sklade.

Kmetijski odsek zadruga je organiziral v vasi vasi plemenito postajo plemenitih krav in talce. Trile biki, ki jih redi ta plemenitna postaja, so tako pod stalno kontrolo kmetijskega odseka in veterinarja. Vsaka krava pa je pred pristupom pregledana glede okužbe. Od 23. aprila dalje opazujejo plemenitost postaja krave tudi umetno, kar bo posebno pripomoglo k pasemskemu izboljšanju in preganjanju jalovosti.

Dela pri gradnji vodovoda so v polnem teku. Izkopani jarki že čakajo, da bodo vanje položili cevi. Upajamo, da bo tudi potrebna pitna voda kmalu pritekla vsaj v Stražo in Vavto vas.

F.L.

F.L.

Letni obračun dela organizacij Zveze borcev NOV novomeškega okraja je predzadnji nedejlo pokazal, da so bivši borci, partizani in aktivisti, razumeli pomen in naloge svoje organizacije, kakor tudi dolžnosti, ki jih imajo kot posamezniki do družbe. V vseh organizacijah — Zvezi komunistov, Socialistični zvezi delovnih ljudi, v številnih društvih, v odborih in organih ljudske oblasti, v delavskih svetih in upravnih odborih, v proizvodnji v mestu in na deželi, prav povsod nadaljujejo borci v NOB začeto revolucijo. Odložili so puške in prišli za orodje v graditvi našega gospodarstva, ljudske oblasti, kulture in prosvete, zdravstva in vseh področij našega družbenega življenja. Zadejajo se, da so prvi poklicani za najbolj dosledno borbo v graditvi socialistične družbe. Borbenost, tovarštvo, poštenost in predanost idejam socialne in nacionalne osvoboditve so tradicije NOB. Po oživljanju in gojitvi teh tradicij ne teže samo borci — partizani; vrsta pridrevet, proslav, manifestacij in podobam v vseh zadnjih letih izpričuje, da gojijo take želje vsi naši delovni ljudje.

Poročilo okrajnega odbora Zveze borcev in živahno razpravljanje, ki so ga razvili delegati, je potrdilo, da so dosegli lani organizacije ZB v

novomeškem okraju lep napredek. V primerjavi z delom in uspehi prejšnjih let lahko celo trdimo, da je lanski napredek zelo velik. Aktivno, dobro začrtano kolektivno delo okrajnega odbora ZB je rodilo zgledne sadove. Pravilna politika in reševanje nalog in dajanja pomoči občinskim organizacijam, kakor tudi sistematično delo članov okrajnega ZB je v glavnem pripomoglo do teh uspehov. Tudi nekateri občinski odbori ZB so posnemali načrtno delo okrajnega odbora ZB in se lotevali reševanja nalog svojega območja s širšim pogledom naprej.

Važna je organizacijska utrditev vrst ZB. Namesto predlanskega okrajnega odbora, ki je štel 32 članov, je lani v okrajnem odboru ZB delalo 13 članov in 3 članski nadzorni odbor. Težišče dela je bilo preneženo na občinski odbore Zveze borcev; znova naj tudi ob tej priliki poudarimo, da bo le tako, samostojno reševanje večine vprašanj in nalog naredilo iz občinskih odborov ZB sposobne voditelje organizacije na terenu. Zveza borcev ima s t a l n e naloge, ki jih je treba reševati brez čakanja na navodila »od zgoraj«.

Pododbori, ki jih je bilo lani 30, so ukimili; zdaj je v okraju 23 občinskih odborov ZB, ki imajo po 7-11 članov, v odda-

Ne pozabimo oporoke padlih tovarišev!

Zveza borcev naj razvija in krepki partizansko tovarštvo, borbenost in požrtvovalnost. — Skrb za partizanske sirote, bivše borce in za utrditve občinskih organizacij so glavne naloge Zveze borcev.

ljenejših vseh oz. zaselkih pa jim pomagajo poverjeniki. Po zadnjih podatkih je v okraju 5286 članov ZB, vendar jih je verjetno nekaj več, ni pa pri vseh občinskih odborih ZB točne evidence.

Ponekod se odbori slabo razvijajo za plačevanje članarine, čeprav je znano, da morajo vsi člani ZB obvezno plačevati malenkostno članarino.

Razen skrb za postavljanje spomenikov in plošč, urejanje grobišč, zamaževanje partizanskih krajev, zbiranje gradiva in pisanja spominov ter zgodovine NOB, urejanja muzejev in pod., ima Zveza borcev posebne obveznosti do družin padlih borcev in žrtev fašizma, zlasti pa do njihovih otrok. Podatki o socialnih, zdravstvenih, skrbniških in vzgojnih razmerah teh otrok kažejo, da je skrb za te otroke družbeno-politični problem, ki ga ZB sama ne more rešiti. Narodnoosvobodilna vojna je zahtevala mnogo žrtev — zato

je Zveza borcev že ob svoji ustanovitvi prevzela nase moralno skrb za družine padlih borcev in žrtev fašizma. Izpolnjevanje oporoke padlih tovarišev, ki so za svobodo človek dali domovini, je zato častna dolžnost organizacij in posameznikov v ZB.

Po nepopolnih podatkih — obč. odbora ZB iz Dol. Toplice in Dobriča n. pr. še vedno nista poslala potrebnih podatkov, nepopolne pregled partizanov, ki so poslali odbori ZB Sentjerne, Gotna vas, Trebnje, Smarjeta, Dvor in še nekateri — je v novomeškem okraju 1.167 otrok padlih borcev, od tega 76 otrok brez obeh roditeljev. Na vseh osnovnih šolah v okraju je 428 takih otrok, na nižjih gimnazijah 223, na višji gimnaziji in učiteljski 19, v strokovnih šolah 40 in izven okraja v raznih šolah 35 otrok. Solske mladine iz vrst takih otrok je skupno 745, od tega 57 brez obeh ro-

diteljev. Pošolske mladine, ki je sedaj doma ali pa dela na kmetijah, obrti in drugih poklicih, je 422, od te 19 brez obeh roditeljev. Od teh je vključenih v trgovino in obrt 44 vajencev. Nezgodovljivi so učni uspehi te mladine. Posledica vojnih let, premajna skrb pedagoških kadrov za take otroke (ponekod učitelji n. pr. sploh ne vedo, kdo je partizanska sirotina) in nezadostna povezava vodstev ZB s šolami in družinami so vzrok, da učni uspehi niso boljši. Posebno skrb je treba posvetiti tisti mladini, ki bi šla rada naprej v šole (gimnazije in industrijske šole) ali v obrt. Po želji Zveze borcev morajo pomagati reševati vprašanje zaposlitve partizanskih otrok tudi obrtna in trgovinska zbornica in posredovalnica za delo na OLO. Za otroke, ki nimajo dovoljne izobrazbe za sprejem v obrt, bo v internatu v Smihelu organizirano dopolnilno šolanje.

V šolskem letu 1953/54 je bila podeljena stipendija 130 partizanskim otrokom. V okrajnem področju OLO Novo mesto je letos za šolanje teh otrok in za dopolnilno šolo predviden znesek 8 milijonov din. Zato je ena izmed osnovnih nalog obč. odborov ZB, da takoj uredijo evidenco vseh otrok, nadzirati pa morajo tudi, kako se uporabljajo stipendije za šolanje teh otrok. Ne sme se nikjer zgoditi kakor se je n. pr. v Žužemberku, kjer je skrbnik stipendijo zapil. So primeri, da partizanske sirote živijo pri skrbnikih, pa ne hodijo v šole, izkoriščajo jih za delo itd. Skrbniki naj bodo predvsem člani ZB, ker bodo tak skrbniki imeli več razumevanja za bodočnega otroka padlih tovarišev.

Delegati so na skupščini ostro kritizirali malomarnost in brezbrzičnost tistih odborov ZB, ki se ne zanimajo dovolj za življenjske prilike partizanskih otrok. Nekateri odbori hiti podatkov takih otrok ne pošljejo. Neaktivnost odborov in odbornikov ZB prizadene prav vojne sirote, partizanske mamice, bivše borce in aktiviste na terenu. Odnos nekaterih obč. odborov ZB do ljudi je naravnost nemogoč. Zelo pogosto se dogaja, da bi lahko pomagali vojnim sirotam z zdravniško pomočjo, zdravilje-

njem, podporo in pod., pa je zgolj malomarnost kriva, da po nepotrebnem živijo v bedi. Značilno je, da so nedelavne organizacije ZB predvsem tam, kjer so nedelavni komunisti in odbori SZDL.

Ceprav je in mora biti skrb za borce in sirote ena izmed glavnih nalog ZB, pa le-ta navzlic temu ne sme prerasti v socialno skrbstvo. Dolžnost družbe je, da pomaga reševati te težke probleme. Sredanja socialna pomoč naj mladina ali mladinko pripelje do življenjskega poldina, ni pa ta pomoč trajna oblika našega dela. Gre za vključitev v življenje vseh tistih, ki so zaradi posledic v vojni bili najhujše prizadeti.

Delegati so precej razpravljali tudi o vseh ostalih nalogah ZB. Pri določanju občinskih priznankov so opozorili, da jemljimo za spominske dneve predvsem obletnice zmag. Pri določanju otrok v počitniške kolonije morajo odbori ZB v bodoče bolj sodelovati in skrbeti, da pridejo do počitniških tvoj otroci, ki sicer ne gredo nikoli nikamor. Skrb za urejanje grobov, čuvarjenje spomenikov in obeleževanje krajev, znanih iz NOB, kakor tudi zbiranje zgodovinskega gradiva in pisanje občinskih kronik, vse to naj bo stalna skrb organizacij ZB.

Kmetje, obrtniki, zadruga!

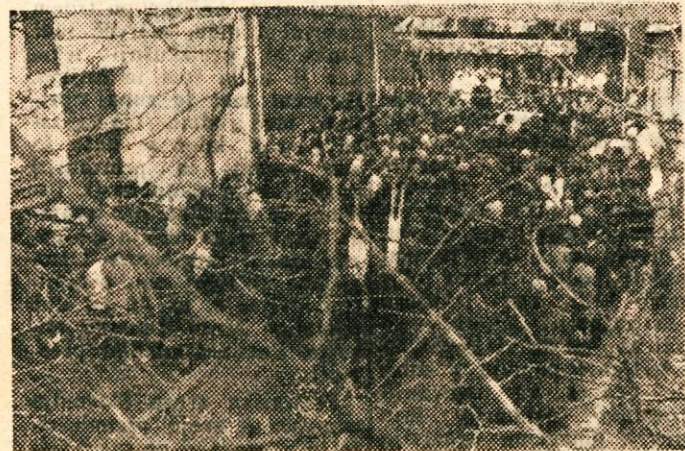
Stalne dohodke si lahko ustvarite z oddajo odpadkov železa, litine, barvastih kovin, tekstila, papirja, kosti, gume in črpinj belega in barvastega stekla.

- Preglejte vaša dvorišča, kleti in podstrešja in izločite vse
- nepotrebno šaro, ki jo odkupi naše podjetje po ugodnih cenah!

Odpadke oddajte našim skladiščem v NOVEM MESTU, ČRNOMLJU in BREŽICAH.

„ODPAD“, podjetje za promet z odpadki
LJUBLJANA, Parmova 33. Telefon 32-864, 32-732

IZ NAŠIH KRAJEV

Na občinskih praznikih proslavljamo slavne dneve iz let narodno osvobodilne vojne. Večina občin na Dolenjskem in v Beli krajini je take spominske dneve že doletela. Na sliki: pogled na zbrano množico v Adlešičih v Beli krajini ob proslavljanju občinskega praznika

Proslava občinskega praznika v Kostelu

Dan, ki je praznik vsega slovenskega ljudstva — 27. april — so si izbrali Kostelci za svoj občinski praznik. Pred dvajsetimi leti so italijanski okupatorji hoteli z najbolj surovim terorjem zadušiti vstajo kostelskega ljudstva, ki se je že leta 1942 množično dvignilo zoper okupatorja. Tega dne so z močnimi enotami prodrli v partizanske vasi Stružnico, Jesenov vrt in Drežnik. Pobrali so vse moške, ki se niso mogli pravočasno umakniti v gozdove, in jih v vasi Preži zveržnili s sekirami pobili.

Za letošnji občinski praznik so se vse množične organizacije dobro pripravile. Člani Zveze borcev so iz raztresenih

grobov po vsej Kostelski dolini zbrali kosti padlih borcev in v Fari uredili lepo grobišče, kjer bo postavljen tudi spomenik. Občinski ljudski odbor je imel slavnostno sejo, po seji pa je bila na grobu žalna svečanost. Tu so se od padlih borcev poslovili predstavniki množičnih organizacij. Domači pevski zbor in šolski pevski zbor sta spomin padlih borcev počastila s petjem. Popoldne je bila v Domu ljudske prosvete v Fari kulturna prireditev, na kateri je igrala skupina uprizorila Klopčičevo igro »Mati«.

Največ zaslug za uspešno proslavo občinskega praznika ima vsekakor učitelstvo, ki je vložilo mnogo truda in časa za priprave sporeda in ureditev grobišča.

Pri bodočih proslavah bi morali dati več poudarka tudi današnji stvarnosti in izkoristiti občinski praznik za manifestacije gospodarskega napredka in drugih pridobitev socialističnega razvoja, za katerega so padli borci dali svoja življenja.

Ing. Slavko Volk

Loški potok in Potočani Zahvala

Po dolgi in mrzli zimi je končno prišla pomlad tudi v potoške vasi. Delo na polju je povsod zaživelo, kmetje orjejo in sejejo, da bosta jeseni polji polni kasha in klet.

Potočani so se letos lotili velikih načrtov; dokončno bodo uredili veliko delavnico za lesno predelovalno industrijo ter žago, ki je zelo zastarela obrat. Poleg tega imajo v načrtu gradnjo gasilskega doma. Dom bo stal v bližini osnovne šole ob glavni cesti, ki vodi proti Sodražici in Blokam. Prostor je zelo dobro izbran. V bližini gasilskega doma bo stala v bližini bodočnosti nova osnovna šola, stara je že pretežna za vedno številnejši mladi nara-

Skoda zaradi požara ni preveč velika in je krita z zavarovalnico.

-em-

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR PREDGRAD

Štev. 103/1-54

Predgrad, dne 19. IV. 1954.

1. junija 1942 sta Belokranjska in Kočevska četa s pomočjo hrvaških partizanov napadli fašistično postojanko Stari trg. Partizanske enote so s tem napadom zadale Italijanom velike izgube in jih spravile v strah. V Poljanski dolini se je vseljudski upor dalje zmogovito širil.

Pri tem zmagovitem napadu so sodelovali tudi prebivalci okoliških vasi, ki so s svojo zmago nad okupatorji dobili še večje spodbude za nadaljnji odpor proti fašističnim osvajačem.

Ker je bil to prvi množično organizirani napad na okupatorsko postojanko Stari trg, je izdal Občinski ljudski odbor Predgrad na svoji seji dne 19. 2. 1954 na podlagi 15. člena in 2. točke 50. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19-88/52) na predlog Zveze borcev občine Predgrad z dne 14. 2. 1954 tale

ODLOK

o razglasitvi 1. junija za ljudski praznik Občinskega LO Predgrad.

1. člen

1. (prvi) junij se razglaša za ljudski praznik občine Predgrad.

2. člen

Ta odlok velja od dneva objave na razglasnih deskah Občinskega ljudskega odbora Predgrad in po objavi v Dolenjskem listu.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Predsednik občinskega LO: Jurij Prebilih, s. r.

ščaj, nadalje bo tu stal zidan zadružni dom, vnesni prostor bo pa urejen za otroško igrišče. Sodelarji se zdaj ob prostem času urejajo igrišče.

Za bodoči gasilski dom (z gradnjo bodo kmalu začeli) so zbrali prebivalci Loškega potoka 140 m³ lesa, obljubili so pa tudi pomoč s prostovoljnimi delci. Gasilski dom bo velika zgradba z garažami za gasilsko orodje in za avto, ki vzdržuje zvezo z Ljubljano. V njem bo tudi večji prostor za pogošbe. TVD Partizan, sejna soba in druge pritlikline. Ko bo dom dograjen bo v ponos vseh Potočanov.

V Segovi vasi in Retjah je nujno potrebna asanacija. Prvo, kar je treba storiti, je ureditev gnojila in gnojnih jam. Tu je dvojna škoda: izguba dragocenega gnojila — gnojnice, drugič so pa neurejena gnojlišča legla vsakovrstnih bolezni. Prebivalci so savi že večkrat izrazili željo, da bi začeli z urejevanjem gnojil, vendar s svojimi dohodki ne zmorejo. So pa pripravljani sprejeti kredit pod zmernimi pogoji. V Retjah bi bilo tudi nujno po-

trebno urediti, oziroma zgraditi vodovod. Vodo imajo v tem kraju slabo in nezdružljivo. Gradnja vodovoda pa bi bila zelo draga, saj bi stala vsa dela okrog 60 milijonov din. Sama vas tega ne bi nikoli zmogla, ob pomoči skupnosti pa je tudi ta zamisel uresničljiva.

O. K.

V Zburah tudi delamo

Tudi na množičnih sestankih in zborih volivcev hočemo biti med prvimi. Preteklo nedeljo smo ponovno oživili organizacijo SZDL, v kateri je vključenih tri četrtine vsega delovnega ljudstva pri nas. Naša ljudska oblast rada pomaga, da bodo ljudje bolj ziveli. To se kaže zlasti sedaj, ko pri nas elektrificiramo vasi, in ko sami množično plasiramo visokih zneskov za napeljavo. Drogovali se že dvigajo.

G. J.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Okrajna zveza PARTIZAN Novo mesto se poglablja v delo

Te dni je Okrajna zveza Partizan Novo mesto zopet redno zasedala. Pred njo je bilo postavljenih več problemov, ki jih je bilo treba nemudoma rešiti. V odbor je bil kooptiran dr. Pavlić Marjan, ki je bil na nedavni skupščini Republiške Zveze Partizan izvoljen kot zastopnik Dolenjske. Ponovno so obravnavali proračun, ki ga je bilo potrebno delno spremeniti zaradi predvidene nastavitve administrativne moči in nanovo določenih dotacij. Prav tako bo znižana pomoč društvom, izmed katerih bo najbolj prizadet novomeški Partizan, kateremu bo možno nuditi le manjšo pomoč, kar pa je očitno premalo z ozirom na naloge in načrte, ki si jih je dal prav v letošnjem letu.

Največja vsakoletna športno politična manifestacija je Titova štafeta. Tudi letos ji moramo dati čim več poudarka. Formiran je okrajni štab, ki v kratkem dal navodila vsem društvom. Kazen stalne glavne proge in nekaj okrajnih prog bo uvedenih še nekaj novih in lokalnih z namenom, da se zalamejo vsi kraji, ki so pomembni iz časa NOV in naše socialistične graditve. Društva so za izvedbo štafete v svojih sektorjih že zadolžena, vso pomoč pa jim bo nudil okrajni štab.

Ena največjih prireditev v letošnjem letu bo republiški zlet v Ljubljani, za katerega so pripravile v precelni meri zavisti od naba ve krolej. Društva so siromašna in je le v redkih primerih računati na samopomoč. Prav v tem mesecu naj društva iščejo možnosti za nakup potrebnih krolejev. Seveda morajo obvladati tudi zletne vaje in program, ki se od njih zahteva. Zbor načelnikov in načelnice, ki bo 16. maja v Novem mestu, bo dal pregled dosedanjega dela in priprav, obenem pa ob izmenjavi izkušenj nove smerice za nadaljnjo plodno delo.

K. J.

ŠAH — Mitja Sila — zmagovalec prvomajskega brztoturnirja

V proslavo 1. maja — praznika dela — so šahisti SD »Novo mesto« priredili prvomajski prvenstveni brztoturnir, ki je bil obenem tudi okrajni brztoturnir za mesec april. Tekmovanja se je udeležilo 14 naj-

boljših šahistov okraja, kot gost pa tudi prvokategorik Kobar iz Črnomilja. Vsekar je bil ta brztoturnir po kvaliteti dosegel najboljši, saj je poleg Kobarja sodelovalo še pet drugokategorikov in šest tretjekategorikov. Zato je bilo tekmovanje vsekoli zelo zanimivo, saj se do zadnjega kola še ni vedelo, kdo bo zmagovalac. Tokrat je postal zmagovalac brztoturnirja Mitja Sila, ki je razen Sitarja premagal vse nasprotnike.

Drugi je bil Sitar, ki pa je dvakrat položil orožje, najprej z dr. Golezem nato pa s Kobarjem. Tretje mesto je osvojil Kobar iz Črnomilja. Izgubil je le s Silo, Škerjem in dr. Golezem. Četrto mesto je zasedel dr. Golez, ki je dobro zašel, nepotrebnih porazov z losem in Popovičem pa so preprečili boljši plasman.

Končno stanje po tabeli: Sila Mitja 12 točk, Sitar 11 točk, Kobar (Črnomilj) 10 točk, dr. Golez 9, Škerj 8 in pol, Fink 7 in pol, Avsec 6 in pol, Jenko 5 in pol, major Popović 5, ing. Sodnik 4 in pol, Ravner 4, ilc 3, Brkič 2 in pol, major Kačunič 2 točki.

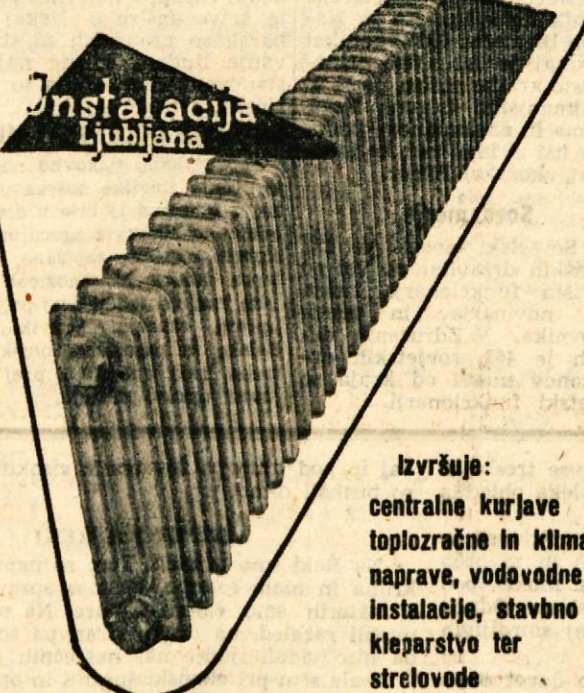
Marko Plut na črnomaljskem šolskem štadionu

-m-

Podjetje

Instalacija

LJUBLJANA, Slomškova ul. 4 tel. 20-933

Izvršuje: centralne kurjave, toplozračne in klima naprave, vodovodne instalacije, stavbno kleparstvo ter strelivo

V novomeškem okraju deluje 37 kulturno prosvetnih društev

Kulturno-prosvetno delo v novomeškem okraju je precej razgibano in čedalje bolj raste, hkrati pa pridobiva na kvaliteti tudi v takih krajih, kjer je šlo prej bolj »po domače«. Na Dolenjskem se širi in poganja korenine napredna kultura, odraz nove socialistične domovine in naše nove stvarnosti. To so potrdila tudi na VI. letni skupščini okrajnega odbora Ljudske prosvete, ki je bila 24. aprila v Novem mestu.

V okraju je 37 kulturno-prosvetnih društev, med njimi tri društva Svobode in tri mladinska. Najbolj množično se v teh društvih udeležujejo dramatski odseki. Skupaj je 54 igralskih dručin (1038 članov), ki so v poslovnem letu 1953/54 uprizorile 165 raznih iger, gostovale pa z njimi 245 kraj. Vse te predstave si je ogledalo

71.710 ljudi, kar je vsekakor lepo število. Ta vrsta ljudsko-prosvetnega dela je ljudem pač najbližja in jih najbolj pritegne. Vsekar bo pa treba poslej pravilno izbrati igranje, da ne bo prihajalo na odre kako ničredno blago, ki ljudem kvari okus in jih zavaja v preživetje, mračnijaško miselnost. Društva naj se prej posvetujejo pri okrajnem odboru Ljudske prosvete, sektorska kulturna društva pa morajo manjšim igralskim dručinam vzgojno in strokovno pomagati.

Nekdanje dolgočasne šolske proslave državnih praznikov so postale zanimive, ker sodelujejo tudi starejši. Takih prireditev je bilo 281.

Večjih pevskih zborov je v okraju 23. Skraj vsaka osnovna šola pa ima tudi svoj pionirski pevski zbor. Vrhu tega

imamo tudi osrednji pevski zbor prosvetnih delavcev, v katerem poje 90 pevcev.

Velik uspeh je v letošnji zimi doseglo zimbalsko izobraževanje — razni tečajji (gospodinjstvo-kmetijski), predavanja gospodarskih in kmetijskih strokovnjakov in predavanja ljudskih univerz za splošno izobraževanje. Letošnji obisk tečajev in predavanj je bil za 50% boljši kakor lani.

Delegati so poudarili, da se na Dolenjskem vse premalo goje ljudske plesi in bo treba tudi v tem oziru storiti več, kajti folklorne kmetijske gledalce zelo zanima. Težava je s pevskimi vodji in vodji folklornih skupin, zlasti pa manjka režiserjev. Delegati so predlagali, naj se v počitnicah organizira seminar za režiserje, pevovodje in vodje folklornih skupin.

Težko je tudi s prosvetnimi dvoranami, ki jih društva sama ne morejo vzdrževati; ponekod kmetijske zadruge zahtevajo za uporabo dvorane za kulturno prireditve kar odušeno ceno, marsikje morajo igrati kar v šolski sobi, pa tudi pod kozolcem, ker pač nimajo drugega prostora. Je zadnji čas, da se zadruge, podjetja in občinski ljudski odbori zavežajo tudi svojih kulturno-prosvetnih dolžnosti, ki jih imajo na deželi in da kulturnemu razvoju vsestransko pomagajo, saj je to le ljudstvu v korist, ljudstvu Dolenjske, sicer bodo naprednejši kraji Dolenjski še dolgo očitali zaostalost.

Delegati so izvolili okrajni odbor Ljudske prosvete: Jožeta Zamljenja, Lojzeta Kastelica, Boga Komelja, Karla Snavca in Juleta Šmida.

A. Z.

ODOBJKA — S kvalifikacijskih tekmovanj za vstop v I. zvezno ligo

Poročilo od preteklega tedna dopolnjujemo še z nekaterimi vtisi, ki so jih novomeški odbojkarji odnesli s tega turnirja.

Na prvem mestu je treba omeniti odlično organizacijo tekmovanja, ki je bila v lokah subotičkega Spartaka. Čeprav so Novomeščani dopotovali pozno ponoči, jih je organizacijsko vodstvo pričakovalo in jim takoj nudilo večerjo in prenočišče.

Pri samem tekmovanju so bili novomeški odbojkarji presenečeni nad opretnostjo svojih nasprotnikov. Imeli so namreč vsaj popolnoma novo opremo in nove teniske, kar je dalo slutiti na njihove resne priprave. Opremi Novomeščanov ni da bi govorili! Ze davno bi jo bilo potrebno izmenjati, toda kako?

Vse tekme so bile ostre in zagrižene, kondicija tekmovalcev je bila na visoki. Novomeščanom se je v zapa je po izenačenju v četrtem nizu rešil sigurnega poraza nastopajoč mrač. Tekma se je nadaljevala drugo.

Črnomaljski atleti v Karlovcu

Da bi se črnomaljski atleti pripravili za srednjeskolsko prvenstvo in Starihov pokal, ki bo 16. maja v Kočevju, so tekmovali v Karlovcu. Najboljša sta bila 16-letnik Kastelic, ki je zopet vrzel kopej nad 50 m, in Mušič, ki se razvija v odličnega desetbojca.

Teknični rezultati: 100 m: Mušič 11,9; Čop 12,1; Likovec 12,3. Daljina: Mušič 5,78; Likovec 5,65. Krogla: Mušič 15,22; Jamšek 12,68. Disk: Kastelic 31,12; Čop 41,23. Kopal: Mušič 36,60; Jamšek 31,45. Stafeta 4 x 100 — 49,4.

Dolenjski šahisti na prvenstvu LRS

V soboto začeta v Ljubljani in Portorožu polfinalna turnirja za prvenstvo LRS, kjer bosta sodelovala tudi inž. Volk iz Kočevja in Sitar iz Novega mesta. Verjetno bo tudi Kobar iz Črnomilja. Predstavniki naše Dolenjske želimo čimveč uspehov na tem težkem tekmovanju. —m

KINO

Kino KRKA Novo mesto

Od 7. do 10. maja: avstrijski film »Jaz in moja žena«.

Od 11. do 13. maja: jugoslovanski film »Sinji galeb«.

Od 14. do 16. maja: ameriški barvni film »Broadwayske melodije«.

Kino Jadran Kočevje

Od 7. do 9. maja: »Zig preteklost«.

Od 12. do 13. maja: »Večna nevesta«.

Od 14. do 16. maja: »Pohlepneži«.

Kino Črnomelj

Od 8. do 9. maja: »Vsi na morje«.

Od 11. do 13. maja: »Zasebno življenje Henrika VIII.«.

Od 12. do 16. maja: »Knjiga o džungli«.

Kino Loški potok

8. in 9. maja: »Srečanje s Frankensteinom«.

15. in 16. maja: »Pohod v džunglo«.

Preklic

Podpisana Tančar Jožefa iz Tančarje gore pri Črnomlju preključimo osebno izkaznico št. 11506 in jo smatram za neveljavno.

Zahvala

Iskrečno se zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem, posebno Prostovoljnemu gasilskemu društvu in pevcom, ki so našega očeta in starega očeta

MATIJA VESELA

spremlili na njegov zadnji poti. Zalutali sinova in hčere: Antonija, Franc, Vinko in Ivana.

Gornje Ložine, Stara cerkev pri Kočevju.

Zahvala

Iskrečno se zahvaljujemo za pomoč in odzdravitev v moji težki bolezni zdravnikom internega ženskega oddelka bolnišnice Novo mesto, medicinskim sestram, bolnišničnemu in strežnemu osebju bolnišnice.

OKRAJNA CESTNA UPRAVA NOVO MESTO

MALI OGLASI

DVODRUŽINSKA HIŠA, z vrtom, posebnim dvoriščem, podkletena. 4½ sobe, se prodaja v Novem mestu. Vprašanje v poslovalnici JTRI GLAV: Maribor, Gosposka ulica.

ZELEZEN STEDILNIK, klop in peč napredaj. Cena ugodna. V Solki ulici 6, Novo mesto.

Prodajam radio in moško kolo. — Naslov v upravi.

Dvostanovanska starejša hiša, pripravna tudi za obrtnika, napredaj v Črnomlju — Loka. Naslov pri upravi lista.

Tovariši, ki se je obrnil iz Vidma — Dobroplača na urednostno listo z vprašanjem, kje bi lahko prodal človeške ribice, naj pošlje svoj točen naslov upravi Dolenjskega lista.

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 12 deklet in 11 dečkov. — POROČILI

V 83. letu starosti je umrla v Postojni

MARIJA LILIJA

Fokopali smo jo v četrtek 6. maja.

Sin Bogomir z družino

DOLENJSKI OBOJŠČEVALEC

SO SE: Djurašinovič Vladislav, podoficer JLA, Perovci Mitja, podspodinja, oba iz Novega mesta. Marković Franc, sofer iz Novega mesta in Lapajne Silvestra, knjigovodkinja iz Smihela pri Novem mestu. Rifej Danilo, električar in Kulevec Majda, frizerska pomočnica, oba iz Novega mesta.

UMRLA je Mežnaršič Marija, gošpodinja 69 let iz Novega mesta.

IZ NOVOMESKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so rodile: Bučar Bronislava iz Podturna — dekle. Gorjanc Rozalija z Daljnega vrha — dečka. Glavinovič Ceka iz Novega mesta — dečka. Zurič Anica iz Novega mesta — dekle. Gril Zofka iz Novega mesta — dečka. Božič Slavka iz Kočevja — dečka. Zupančič Ivanka iz Jablana — dekle. Gliha Terezija iz Trebnja — dečka. Rožen Pepca — dekle. Kramžar Marija iz Krmelja — dečka. Kotar Jožica iz Črnomlja — dekle. Lovše Mimi iz Mokronoga — dečka. Jurkovič Genovefa iz Prečne — dečka. Grac Hedi iz Strazhe — dekle. Zlat Anica iz Mokronoga — dečka. Borštnar Majda iz Mirne — dečka. Zagar Reza iz Bičine vasi — dekle. Grobar Marija iz Senjenceja — dečka. Panta Anica iz Črnomlja — dečka. Končina Juti iz Krmelja — dekle. Pirc Tončka iz Senjenceja — dečka. Smale Božena iz Črnomlja — dekle. Siniko Kati iz Krmelja — dekle. Kalčič Pepca iz Gornje vasi — dekle. Avsec Stanka iz Novega mesta — dečka. Povit Delia iz Novega mesta — dečka. Novak Marija iz Kočevja — dečka. Brunskole Jožeta iz Črnomlja — dečka. Dognandž Zlata iz Gornje vasi — dekle. Zupančič Marija iz Trzinca — dečka. Stajdohar Ivanka iz Kočevja — dečka. — Čestitamo!

Adria, Opatija, Olympia, Jaffa, Ohrid, Aleksa, Bled...

FOTROŠNIKI, ZAHTEVAJTE ARTIKLE!

... Marion, Darinka, Almira, Komna, Zagreb, Bristol, Dubrovnik, Tolmin, Dublin Tamara, Hamburg.

Novoteks

EXPORT

TEKSTILNA TOVARNA, NOVO MESTO
TEKOČI RAČUN: NB 616-T-8 • TELEFON 31
POŠTNI PREDAL 38 • BRZOJAV: NOVOTEKS.

ZENSKÉ OBLEKE
VOLNENI PLAŠČI
KAMGARNI
VOLNA
UNIFORME
TISKANO VOLNENO BLAGO • KOSMIČASTI TISK

VOLNENI KREPI
SPORTNE OBLEKE
VOLNENE RUTE
TIPIZIRANE ODEJE
TROPICAL
TISKANO VOLNENO BLAGO • KOSMIČASTI TISK

PRVA IN EDINA TOVARNA V JUGOSLAVIJI, KI TISKA VOLNENO BLAGO S FILMSKIM IN KOSMIČASTIM TISKOM

Everest, Jalovec, Doper, Oldham

MATASANOV KORL

Zagledal sem ga v »Dolenjskem listu« in zaživel je pred menoj.

Matasanov Korl. Kdo gani poznal? V višino ni ravno zlezel, čez pleča pa ga je bilo kar nekaj skup. Z levičo v žepu je široko postopal po trgu kot bi ga težilo hladno noč, postal je pri Friskarju in se pomenkoval z Rjavim Jožetom, mešal se je med sejarje, družil se je z romarji. Bil je povsod pričujoč. Če pa se mu je mudilo, je dobil korake, da so ga kratek pete komaj dohajale. Neizbežna palica pa za njim. Priključevala je po cesti njegovim korakom: tek tek — tek tek — tek tek, ko je okoli poldne ubiral pot po Kandiji proti moški hiši. Tam so imeli razumevanje za njegove telesne potrebe. Le točen je moral biti. Če ga je na poti začel kapiteljski zvon, je malokoli Korl pobit in zamencal kot bi plesal po zeljni kadi. In prav tedaj so ga zagledali študenti z Brega. Zaklical mu je eden čez Krko:

»(K)orl, (K)orl, (k)am pa (g)reš?

Korl je imel tanka ušesa. Ustavil se je kot bi odrezal. Izpod spehatega klobuka, ki ga je nosil poveznjena čez ušesa in do nosu, se je ozrl naokoli. Nihče se ni zmenil zanj. Obrnil se je in spet pogledal svoj stroj. Komaj pa je bil v postojnem zagonu, se je spet začel glas, komaj dva:

»(K)orl, (K)orl, (k)am pa ta(ku) hitro? Ta(k) poča(k) no!

Kdo bi se ne ozrl? Tudi Korl se ozrl, hitečo cesti vzdolž Krke. Prav takrat se je oglasil še spitalski zvonček. Kdo bi postalaj? Pa tudi ni bilo nikogar. Zaneslo je Korla skoraj v Gorupicevo kovačijo, ko je v tretje priplaval do njegovih ušes poziv:

»(K)orl, ta(k) poča(k) no mau!

Ustavil se je, pomaknil klobuk na tilnik, da bi bolje videl ter se oziral na vse strani.

»Ja, (k)du me pa (k)ličje? Nobenega glasu.

»Al nejamaj čajt, moram (k) Usmiljen bratcem! se je še opravičil proti Stemburjevi gostilni, misleč, da ga tam čakajo. V hotelu, kar ga nesle noge, da bi ne ostal brez kosila. Nič več ni šlišal breških nagajivcev, ki so ga vabili:

»(K)orl, poča(k), (g)remo ure avšat!

Korl je zgrešil poklic pa tudi kraj svojega rojstva. Moral bi biti Francoz, take sijajno mu je tekla govornica skozi nos. Poklica pravzaprav ni imel, imel pa je vse pogoje za dobrega obrtnika in izvrstnega trgovca. Mešetarjenje mu je šlo kar imenitno izpod rok. Govoril je ko razigran dohtar in nabijal po rokah, da so ga dlanje še tri dni ščemele. Pa kaj zato? Pilo se je pa le, pilo, in še kak groš je zdrknil v zašiti ajžer, ki mu zdaj rekamo žep.

Prava Korlnova slabost pa so bile ure. Nikoli se ni učil, jih je pa raztranciral, ko dr. Defrancevski mrtvega v bolnici, in jih spet sestavil, da so tiktakale. Ene bolj počasi.

Delovni kolektivi!

Podprite z darili in prispevki

Tombolo

RDEČEGA KRIZA

v Novem mestu!

druga bolj hitro. Nič zato! Šle so, ko so se poslavljale od njega. Vsako staro škatico je osnažil, poglaj, potem pa zamenjal. To predvsem je bil njegov konjiček. Zdalj pravimo nobel »hobby«. Vsi ki so ga poznali, so vedeli, da Korl »ure tusa«, pravilno po njegovo »ure ausa«.

Nosati Korl namreč ni le nosiljal, požiral je tudi goltnike in skregal se je s črko t oziroma njenim glasom. Ze Novomeščane ni bil Korl temveč Orl in mestni pobalini so kaj radi klicali za njim:

»Orl, oū pa je blu, u je ovāčeva oūš pod ovāčem ozūčem orūzo ausala?

Za boljše razumevanje zapišimo to še enkrat po človeško: »(K)orl, (k)ovāčeva je blu, (k)u je (k)ovāčeva (k)ovāč pod (k)ovāčem (k)ovāčem (k)oruzo (k)ausala?

Pogoltnite še vi pri čitanju vse goltnike v oklepaju in iztisnite vse skozi nos, pa se boste kaj dobro približali Korlnovi govoric!

Če bi molče prešli njegovo mladost. Nekje pod Gorjanci je prikobacal na svet. V mladih letih se je rad klatil med gorjanskimi bukvami in nastavljal jeseni polhom past. Navsezgodaj jih je v vreči nosil domov. Nič manj ni cenil mladih zajčkov.

Srečali so ga izletniki na poti h gorjanskemu Miklavžu.

Srednješolska atletska ekipa iz Črnomlja, ki se bo borila za pokal narodnega heroja Janka Stariha (tretji od leve na desno zgoraj — gost Marko Plut)

50 tisočakov v smeteh ...

Naglica ni nikjer prida, pravimo včasih. Menda bo dosti kar res; o tem se je pričela tudi tov. Uršič Marija, starejša gospodinja, žena delavca pri podjetju Mexator v Ljubljani. Ko je njen mož 24. aprila potem, ko je površno pregledal časopis, vrge polovičko srečke Državne loterije v smeti, je prišel k njej sosedov fantek s srečkami svoje mame, da bi pogledal Poročevalca. Tedaj je Uršičeva pobrala polovico moževe srečke iz smeti — in presenečena ugotovila, da ima v roki 50.000 dinarjev. Skoraj ni mogla verjeti sebi ne sosedovemu fantku, vendar so ji na filiali Državne loterije potrdili, da je res zadela polovico ene izmed premij. Tako bi se Uršičevim skoraj izmuznilo iz rok 50 tisočakov, ki so jih medtem dobili izplačane. Družini, v kateri moč redno igra na srečke, pa doslej ni imel kakšnega pomembnejšega uspeha, se bo nepriladovani dobilek lepo poznal. Zaradi bolezni, ki so jo imeli v družini, ko dobitek še prav posebno dobrodošel.

Morda vas zanima kaj bo začel Jože Zemva, mlad mizarjski pomočnik, z glavno premijo 1 milijon din, ki jo je zadel pred nekaj meseci? Jože Zemva je soliden družinski oče.

»Dobro jutro, stric, vi že nazaj? Kaj pa prenašate?«

»Mah sem nabral, mah, (g)a bom posušil za božič, se je odrezal Korl in mence dalje. V vreči pa je nekaj zagabalo in zavtililo.

»Stric, mah je oživell, so se zasmejali izletniki.

»Vam naj pa jezi(k) primrzel, je zabrudnil Korl in izginil za zaraščanim ovinkom.

Dom si je pa kar lepo uredil. Tudi sam ni bil. V kasnejših letih se je rad pohvalil, da ima že drugo ali celo tretjo »zensko«.

Nekje na samem pod Gorjanci je podedoval »kajžico v štuka dva«, majavo staro bajto. Zgoraj v veži in sobi je kraljevala njegova boljša polovica, spodaj v kleti pa je med kramo in sodi paševal Korl. In sodi niso bili prazni, saj je imel Korl nekje v Banu tudi zaplato vinograde. Zivine seveda ni imel. Pa mu je jeseni prijatelj Andrej pripeljal grozdje na dom. Veselo so ga stiskali v kleti.

Muzejsko društvo v Novem mestu

V sredo 12. V. 1954 bo redni občni zbor Muzejskega društva v Novem mestu. Uvodno besedo o nalogah in pomenu pokrajinskih muzejev bo imel direktor Franjo Baš, nato pa bo akademik Božidar Jakac vrtel filme o Novem mestu. Vabimo vse meščane, da se udeležijo predavanja in predvajanja filmov.

Ze pred več kot osemdesetimi leti

so Novomeščani hoteli osnovati muzej, ki bi zbral in shranil vse, kar je bilo v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so nameravali v novomeškem Narodnem domu urediti muzej muzejskih sob, kar pa se na žalost ni uresničilo. Toda ta zamisel ni nikdar zamrla in ob tridesetletni smrti zgodovinarja Novega mesta Ivana Vrhovca je bil postavljen temelj bodočemu muzeju. Novomeščani so se zavedali moralne dolžnosti, da se ohranijo spominu moža, ki je spisal zgodovino Novega mesta in ki je skušal dvigniti Novo mesto iz provincialne zaostalosti. Na pobudo prof. Alojzija Turka in na predlog aginega Ferdia Buksa je Opleševalno društvo v Novem mestu organiziralo muzej v najskromnejšem muzejskem prostoru v poslopišču, kjer je sedaj Vojni odtok.

Toda prišla je vojna in vsi natorji so zastali, še več, vojna je uničila predelne deli zbirk, kar je bila osnovna šola bombardirana. Med pokanjem granat sta iz gorke šole reševala predmete prof. Alojz Turka in Drago Komelj. Rešenih je bilo nekaj knjig, pretehtih del arhiva, arheološki predmeti in oklep, ki je danes ponos ljubljanskega muzeja. Ta oklep s čelado je izkopal prof. Janko Jarc na Stadionu in mislim, da je samo še en tak oklep v Berko. V muzejski zbirka je bila v celoti uničena, in še množica drugih predmetov.

Prišla je osvoboditev in z njo nove naloge in novo delo. Muzejsko društvo je bilo oživljeno, za predsednika je bil izvoljen dr. Janko Komelj. Začelo se je s ponovnim zbiranjem predmetov in čuvanjem tistih, ki so se ohranili v podstrešni sobi Zdravstvenega doma, kamor so bili preneseni iz osnovne šole po požaru. V Novem mestu je bilo zbrano ogromno pohištva iz gradov, veliko pa ga je še danes po deželi. Muzejsko društvo je dobilo novo nalogo in zbranje je bilo ogromno, gradiva iz NOB, vse to se je kar se da zbiralo v muzeju. Toda stanovanje muzejskega društva ni bilo dovolj, veliko pa ga je tudi tu naredila svoje predmeti so bili večkrat preseljeni, n. pr. iz Sindikalnega doma v Dom JLA, nato v telovadnico osnovne šole, od tod v kletne prostore osnovne šole, nato na podstrešje osnovne šole, in končno v grad Strugo. Ko pa je došla Struga novo funkcijo in ker ni bilo v Novem mestu prostorov, so bili vsi predmeti odpeljeni v Ljubljano. Rešeno je bilo, muzej je bilo zelo malo in samo tisto, kar je bilo hranjenega v Studijski knjižnici.

Leto 1953 je bilo zelo pomembno v zgodovini Muzejskega društva: Novo mesto je dobilo svoj muzej v Križajcih in sedaj takoj Muzejsko društvo novo nalogo.

Zato bo občni zbor MD 12. maja pomembljiv dogodek za Novo mesto, ki je kakor en sam muzej naše nekdanje in nedavne zgodovine. K. B.

Stanovanja v Dachau

V zloglasnem nacističnem taborišču Dachau je še vedno nekaj barak, v katerih so živeli žrtve fašizma. Nekaj teh barak so preuredili za stanovanja ljudem, ki ne najdejo stanovanj. Stanovanja so družinska, s tremi sobami.

OBIŠČITE DOLENSKI MUZEJ

Popravljamo tiskovno napako iz zadnje številke našega tednika, v katerem je bilo v drugem odstavku članka z zgornjim naslovom napačno zapisano, da je treba šolske in množične obiske vsaj en teden prej prijaviti upravi muzeja. Pravilno je: Šolske in množične obiske je treba vsaj en dan prej prijaviti upravi muzeja.

PNET PROTIALKOHOLIK

Ko je živel še stari podgorjanski krčmar Hostnik, je neke nedelje poslušal novega župnika, ki je s prižnice stransko rohljal čez pjanice in jih pošiljal na dno pekla. Nazadnje je pozval svoje podgorjanske koštrune naj se vpišejo v »sveto vojsko«, se pravi med take, ki ne pijejo. Po maši čaka v svoji pisarni, če se bo kateri javil, pa nobenega ni. Potem je pa le potrkalo in vstopil je sam krčmar Hostnik. »Prišel sem, da me vpišete v sveto vojsko,« je dejal. Župnik je bil seveda hudo vesel, da je ravno krčmarja prvega spreobrnil. »Ja prosim, prosim! Ampak veste kaj, Hostnik, čudno mi se pa le zdi, da se hočete vpišati. Kaj vas je nagnilo?«

»Veste gospod župnik,« mu je zaupno rekel krčmar. »Jaz bi imel za novo društvo prav primerno posebno sobo.«

OKROGLE BODIČASTE

NA CESTI PROTI BRSLINU

»Ti, zakaj pa Miha zmeyar drži roke v žepu?«

»I, zakaj? Zato, da jih hitro najde, če pride polir.«

TEŽKA UGANKA

Lovec Jelenček se vrača z lova s polno torbo čez pleča. Sreča znanca, pa ga vpraša:

»Janez, ugani, kaj imam v torbi?«

»Hm, sladke koreninice.«

»Ne!« Krmpir.« »Ne!« Čevljice.« »Ne!« No, kar povej, saj ne bom uganil!«

»Zajca, hohoho!«

SREČEN ZAKON

»Lej, Tonček, če se boš kdaj ženil, samo možkega poročil.«

»Kaj? Možkega?«

»Ja, res. Jaz sem bil tako nujen, da sem vzel žensko in imam same nadloge. Moja sestra je pa poročila možkega in živi kot v paradizu.«

UPRAVIČENO VPRAŠANJE

Janez in Micka že petnajst let hodita skupaj. Pa pravi Micka neki dan:

»Ti, Janez, kdaj se bova pa midva poročila?«

»Eh, Micka,« vzdihne Ja-

než, »kdo naju bo pa še maral!«

VEDNO V POPJU

»Kaj misliš, Boltežar, kdaj človek cvete?«

»I kdaj, kadar je mlad...«

»Figo! Človek sploh nikdar ne cvete, saj ima zmerom samo popek!«

DO 10. MAJA JE ČAS

ko se lahko vpišete v članstvo Prešernove družbe in si s tem zagotovite v novembru letos prejem 5 bogatih knjig. Vsak član bo prejel za nizko članarino 240 din (in 20 din za poštnino) bogato opremljeni KOLEDAR, Franceta Bevka »TUJA KRIL«, prevodno delo, mladinsko povest Iva Zormana »SVOBODNI GOZDOVI« in geografski priročnik Vladimira Kokoleta »DEŽELE SVETA«. Člane vpisujejo poverjeniki Prešernove družbe, vse knjigarnice in uprava Prešernove družbe, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9. ČLANARINO LAHKO PLACATE TUDI V OBROKIH. Zato ne odlašajte z vpisom, da ne ostanete v jeseni brez knjig Prešernove družbe, ker bomo kasneje vpise le težko upoštevali.

PREŠERNOVA DRUŽBA

T R P L J E N J A

POLNO LETO 1942

Odlomki iz dnevnika Belokranjčev v rabskem taborišču

Končno je le prišel čas, da smo po treh mesecih in štirih dneh tudi mi odšli v oddajno taborišče. To taborišče je bilo tako, da se nam je zdelo, da nas peljejo v klavnico. Tam smo vsi obleko, zvezano v svežnje, odložili na kup, da ga denejo v paro. Otroke do desetega leta so ostrigli. Nato smo šli v kopalnico, kjer smo se slekli do ženske. Tako smo 22. decembra — skoraj o božiču! — ženske in otroci popolnoma golji in bosi stali v mrzli baraki na betonskih tleh in se kopali v hladni vodi.

Ko smo se okopali, so dali po dvema skupaj ušivo odejo in nam naročili, naj se zavijemo vanjo. Ženske so drgetale od mraza in tudi otroci so se goli, bosi in ostrizeni, stiskali skupaj in sklepetali z zobmi. Nazadnje je zmanjkalo še teh odej in ko je prišla na vrsto stara naga ženica, je ni več dobila. Skoraj dve uri smo tako čakali, ker se je kotel pokvaril in je počasi delal. Zunaj se je že zgoščala tema in ženske so nestrpno pričakovale, kdaj bo tu njihova obleka. Tam pri oknu, pa je stala paznica, se divje dila nad njimi in jih ozmerjala z vlačugami, kar je verjetno bila ona sama.

Ze skoraj v temi je prišel od nekod sveženj obleke, vse vroč in vlažen, saj je bil v žarečem kotlu. Bile smo vse srečne, da smo ga dobile, saj smo mislile, da bomo vso noč ostale brez obleke. Hitro smo se oblekle. Od vseh strani se je slišalo: »Meni manjka nogavica!« — »Meni obleka!« — »Meni srajca!« in podobno.

Ko smo stopili iz barake, smo se vse tresle od mraza, posebno se, ker se je vroča obleka ohladila in postala vlažna.

Zopet smo se znašli za gosto mrežo. Prinesli so kotle in dobili smo čisto vodo, kruh in za oreh veljiko mesa. Tudi tu so bili šotori vsi mokri, pod njimi pa je ležalo malo vlažne, ušive slame. Odpeli smo tak šotor, prinesli skupaj nekaj smrdljivih odej in se spravili noter.

Tako se nas je v en šotor stisnilo devet oseb. Bili smo lačni, prezebljeni in mokri pod šotornimi krili, s katerih je curila voda.

Vso noč nismo spali. Zjutraj ob treh so nas dvignili in postavili v vrste, kjer smo dobili grenke črne kave. Po dolgem čakanju so vendar prišli tovorni avtomobili in v veseljem smo se poslovili od tega nesrečnega kraja.

ZAPUSTILI SMO RAB

Ko smo se peljali mimo našega taborišča, so stali tam moški in nam mahali v pozdrav. Nato smo švignili po vijugasti cesti proti pristanišču in se ustavili ob velikem parniku. Tam so šli eni na krov, drugi pa doli v kabino. Ta je imela šest stebrov, ob straneh klopi in štiri okrogle lene. Če si stopil na klop, si videl skozi lino, ki je bila malo nad vodo, kako je ladja rezala valove in plula v živo meglo. Z morja obale sploh ni bilo videti, ker je bilo megleno.

Proti deseti uri je skozi meglo le prisijalo sonce, vendar je na krovu mrzlo brilo. Na kršni obali smo videli vasi in mesta.

Proti poldnevni smo zagledali Sušak z njegovimi vilami in palačami. Nad njim je bil Trsat, za-

daj in pod njim pa tovarne z visokimi dimniki, ki so bruhal dim.

ZOPET NA REKI

Na Reki smo pristali. Tam so nam dali hlebeček kruha in malo salame, ter nas spravili v vagono, v katerih smo čakali tri ure. Na morje so nam pustili razgled, na drugo stran pa so zaprli okna, da niso videli ljudje nas nesrečnih jetnikov.

Stala sem pri okenski šprangi in opazovala ljudi, ki so svobodno hodili po cesti mimo vagonov in se sočutno ozirali v zaprta okna. Po cesti je prišla starka v široki rdeči odzad zakrpani obleki. Na glavi je imela rdečo torbo, v rokah pa staro košaro. Včasih se je ozrla na morje, potem pa je počasi stopala naprej. Ko bi takrat mogla zamenjati svojih devetnajst let s stardinskimi šestdesetimi leti! Vso svojo mladost bi dala za njeno svobodo.

V pristanišču so nakladali na parnike les in slamo, po cesti pa so vodili živino, zvezano z vrvmi. Prav tako so vodili tudi nas in mi takrat nismo vedeli, kam nas peljejo.

Nad peronom je bil most za pešce in po njem je šla mlada ženska. Mirno je stopala nad nami in se na drugem koncu pričela spuščati po stopnicah. Bog ve, ali je vedela, koliko trpljenja in bede je na svetu.

Po dolgem času nas je vlak potegnil proti St. Petru na Krasu. Morski zaliv se je bleščal v zaha-lajočem soncu in ob hišah se je sušilo perilo, ki je plapolalo v rahlem vetru. Na zemljo se je pričela spuščati noč, naš vlak pa je drvel proti novemu taborišču, proti — Gonarsu.

(Za tisk priredil Gozdu Dular)

SOLEA

krema za nego kože: vas pomlajuje in polepša, hrani vašo kožo in ji daje elastičnost ter zavrzi izraz

DO 10. MAJA JE ČAS

ko se lahko vpišete v članstvo Prešernove družbe in si s tem zagotovite v novembru letos prejem 5 bogatih knjig. Vsak član bo prejel za nizko članarino 240 din (in 20 din za poštnino) bogato opremljeni KOLEDAR, Franceta Bevka »TUJA KRIL«, prevodno delo, mladinsko povest Iva Zormana »SVOBODNI GOZDOVI« in geografski priročnik Vladimira Kokoleta »DEŽELE SVETA«. Člane vpisujejo poverjeniki Prešernove družbe, vse knjigarnice in uprava Prešernove družbe, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9. ČLANARINO LAHKO PLACATE TUDI V OBROKIH. Zato ne odlašajte z vpisom, da ne ostanete v jeseni brez knjig Prešernove družbe, ker bomo kasneje vpise le težko upoštevali.

PREŠERNOVA DRUŽBA